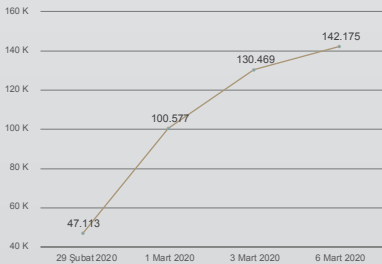

Düzensiz Göçmenlerin Sınırı Geçme Deneyimleri ve Kararlılıklarının Analizi: Pazarkule Sınır Kapısı Örneği

Hakan Ünay

Türkiye'den Yunanistan'a Geçen Düzensiz Göçmen Sayısı (28 Şubat – 6 Mart 2020)

Yayıncı

Göç Araştırmaları Vakfı

Grafik Tasarım

Hafize Pala

Hacettepe Mahallesi, Fener Sokak No: 5, 06230, Altındağ – Ankara | Türkiye

Telefon: +90 312 473 79 11

www.gocvakfi.org/tr/ | info@gocvakfi.org

© Göç Araştırmaları Vakfı

Türkiye, Ekim, 2020

Tüm hakları saklıdır. Eser, Göç Araştırmaları Vakfı'nın yazılı izni olmadan kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz ve elektronik ortama taşınamaz.

Yazar Hakkında

Hakan ÜNAY, Necmettin Erbakan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümündeki yüksek lisans eğitimine tez döneminde bir öğrenci olarak devam etmektedir. Haziran 2019'da Göç Araştırmaları Vakfı bünyesindeki Türkiye Göç Araştırmaları Merkezi'nde (TÜGAM) araştırmacı olarak görev almaya başlamıştır. Sınır, göç ve sınır yönetimi, sınır güvenliği gibi alanlarda çalışmalarını sürdürmektedir.

İçindekiler

1.	Genişletilmiş Özet	5
2.	Giriş	7
3.	Sürecin Gelişimi	8
4.	Araştırma Yöntemi	10
5.	Katılımcı Grubu	11
6.	Bulgular ve Yorum	13
7.	Düzensiz Göçmenlerin Güzergâhları ve Sınır Geçme Pratikleri	14
8.	Pazarkule Sınır Kapısı: Koşullar ve Düzensiz Göçmenlerin Sınır Geçme Deneyimleri	17
9.	Düzensiz Göçmenlerin Sınırı Geçme Gerekçeleri	19
10.	Düzensiz Göçmenlerin Sınırı Geçme Kararlılıklar	20
11.	Sonuç	21
12.	Kaynakça	22

Düzensiz Göçmenlerin¹ Sınırı Geçme Deneyimleri ve Kararlılıklarının Analizi: Pazarkule Sınır Kapısı Örneği

Hakan Ünay²

1. Genişletilmiş Özet

Yıllardır transit ve hedef ülke olarak uluslararası göçün odağında yer alan Türkiye, özellikle Suriye İç Savaşı'nın etkisiyle 10 yıldır yoğun bir göç akını ile karşı karşıyadır. Bu süreçte bir taraftan göçün etki ettiği alanlara ilişkin politikalar üretilmeye çalışılırken diğer taraftan terör faaliyetlerine karşı ulusal ve bölgesel güvenliğini sağlamak adına Suriye'de birçok sınır ötesi operasyon düzenlemiştir. Son yıllarda özellikle İdlib, diğer küresel ve bölgesel aktörler gibi Türkiye'nin de odak noktası olmuş ve operasyonlar bu bölgede yoğunlaşmıştır. Güvenlik temelli tehditlerin yanında çatışmaların etkisiyle İdlib nüfusunun 3,5 milyona ulaşması ve dolayısıyla Türkiye'ye yönelik olası yeni göç dalgası da şehrin Türkiye için öneminin göstergesidir.

Bu çalışmanın çıkış noktasını oluşturan ve yeni bir kırılma noktası olarak gördüğümüz süreci başlatan olay ise İdlib'te 27 Şubat'ı 28 Şubat'a bağlayan gece 33 Türk askerinin şehit edilmesidir. Gece geç saatlerde gelen şehit haberleri sonucu oluşan diplomasi trafiği, basına yansıyan "Türkiye'nin Avrupa'ya geçmek isteyen göçmenleri artık engellemeyeceğine" ilişkin haberler ile başka bir boyuta taşınmıştır. Haberi duyan binlerce düzensiz göçmen Edirne ve diğer sınır kentlerine hareket etmeye başlamıştır. Sürecin ilerleyen günlerinde düzensiz göçmenler Pazarkule Sınır Kapısı bölgesinde yoğunlaşmıştır.

Bu çalışma Pazarkule Sınır Kapısı özelinde düzensiz göçmenlerin geçmiş deneyimlerinden yola çıkarak sınırı geçme kararlılıklarını analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışma temel olarak 7-8 Mart 2020 tarihlerinde Pazarkule Sınır Kapısı bölgesinde farklı uyruktan 23 düzensiz göçmenle yapılan saha çalışmasına dayanmaktadır. Görüşülen düzensiz göçmenlerin 9'u Afgan, 6'sı Suriyeli, 4'ü Somalili, 2'si İranlı, diğer ikisi de Irak ve Pakistanlıdır. Ayrıca 19'u erkek 4'ü

¹ Çalışma boyunca "düzensiz göçmen" kavramı tercih edilmiştir. Bunun sebebi kavramın tanımıyla ilgilidir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne (GİGM) göre düzensiz göçmen; hedef, kaynak ve transit ülkelere göre değişen bir kavramdır. Buna göre transit ülkeler için düzensiz göçmen, kaynak ülkelerden hedef ülkeye ulaşmak için yasal ya da yasal olmayan yollarla ülkeye girip bu ülkeyi bir geçiş ülkesi olarak kullanıp ülke sınırını terk eden kişilerdir.

² Araştırmacı, Göç Araştırmaları Vakfı, Türkiye Göç Araştırmaları Merkezi. ✉ hakan.unay@gocvakfi.org

kadın olan düzensiz göçmenlerin 13'ü ise evlidir.

Görüşülen düzensiz göçmenlere yarı yapılandırılmış sorular sorulmuştur. Söz konusu soruların 5'i sosyo-demografik özelliklerine (uyruk, yaş, medeni durum vb.), 3'ü göç güzergâhlarına ve geçmiş sınır geçme pratiklerine, 6'sı ise Türkiye-Yunanistan sınırındaki koşullar, koşullara rağmen sınırı geçme tecrübeleri ve sınırdaki geleceklere ilişkin sorulardır. Bu sorular etrafında şekillenen görüşmeler bilgisayara aktarılarak çalışmanın amacına uygun şekilde sınıflandırılmıştır.

Bu çalışmaya konu görüşmeler Pazarkule Sınır Kapısı bölgesinde yapılmıştır. Çalışma sonunda elde edilen bulgular aşağıda sıralanmıştır:

1. Düzensiz göçmenlerin yoğunlaştığı Pazarkule Sınır Kapısı bölgesindeki en temel sorunlar barınma ve Yunanistan tarafından sistematik şekilde atılan gaz bombalarıdır.
2. Düzensiz göçmenlerin sınırı geçme gerekçeleri; Türkiye'deki sosyo-ekonomik koşulların zorluğu, Türkiye'nin vatandaşlık politikası ve Avrupa ülkelerinde daha rahat bir yaşam olduğuna dair inanç başlıklarında toplanmaktadır.
3. Görüşülen düzensiz göçmenlerin tamamı, sınırı geçene kadar bölgede kalacaklarını beyan etmişlerdir.
4. Görüşülen düzensiz göçmenler için Avrupa'da hangi ülkeye gideceklerinin bir önemi yokken, bir ülke ismi söyleyenler de -ki 8 düzensiz göçmen Almanya'ya gitmek istemektedirçoğunlukla akraba bağlarını gerekçe göstermektedir.
5. Çalışma kapsamında görüşülen düzensiz göçmenlerin sınır öncesi, sınır bölgesi ve sınır hattındaki kararlılıkları analiz edilmiştir. Buna göre;
 - Göçmenlerin sınırın açıldığına dair haberi duymaları ile elde etmeleri halihazırda zor olan iş, ev, eşya vb. bırakarak bölgeye gelmeleri sınır öncesi kararlılıklarının bir göstergesidir.
 - Barınma, temel ihtiyaçlara erişimde yaşanan sorunlar, hava şartları ve en önemlisi Yunanistan tarafından sistematik şekilde atılan gaz bombalarına rağmen bölgede uzun süre kalacaklarını beyan etmeleri sınır bölgesindeki kararlılıklarını ortaya koymaktadır.
 - Görüşülen düzensiz göçmenlerin yaklaşık %52'si sınırı geçmeyi denemiş ve Yunanistan sınır görevlileri tarafından şiddet görerek geri gönderilmiş olmasına rağmen geçene kadar tekrar deneyeceğini beyan etmesi, henüz sınırı geçmeyi denemeyen %48'lik kesimin ise mutlaka deneyeceğini ifade etmesi ise düzensiz göçmenlerin sınır hattındaki kararlılıklarının somut çıktılardır.

2. Giriş

2019 yılı sonu itibariyle dünya üzerinde 271,6 milyon kişi farklı gerekçelerle göç etmek durumunda kalırken bu rakam dünya nüfusunun %3,5'ini oluşturmaktadır.³ Bununla birlikte Haziran 2020 verilerine göre 79,5 milyon insan yaşam alanlarını zorunlu olarak terk ederken bu rakamın 26 milyonu ise mülteci statüsündedir.⁴

İnsanlar gerekçeleri farklılaşmakla birlikte genellikle 'daha iyi bir yaşam' için göç etmeye karar verirler. İnsanların farklı amaçlarla göçü, devletlerin de bunlara yönelik farklı politikalar üretmesini beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda bazı devletlerin göçü teşvik edici politikaları olduğu gibi bazıları da özellikle siyasi, ekonomik ya da güvenlik kaygıları nedeniyle göç karşıtı politikalar üretmektedir. Bu farklılığa rağmen 21. yüzyılda devletlerin göç karşıtı politikalarının daha görünür olduğunu söylemek mümkündür. Söz konusu politikalar çoğunlukla devletlerin sınırlarında kendini göstermektedir. Sınır yönetimi ve sınır güvenliği adı altında, ülkelere gelen göçleri sert önlemlerle engellemeye çalışan devletlere rağmen dünya üzerindeki göç rakamları azalmamış aksine artarak devam etmiş, hızlanmış ve özellikle bazı bölgelerde yoğunlaşmıştır.

Göç güzergâhlarında tarih boyunca bir geçiş ya da hedef ülke olan Türkiye, özellikle Suriye Krizi sonrası yoğun bir göç akınına daha tecrübe etmiştir. Ülkesine sığınan göçmenlere kapılarını açan Türkiye bu anlamda, 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme'nin 33. maddesinde yer alan, "Hiçbir taraf devlet, bir mülteciyi, ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatı ya da özgürlüğü tehdit altında olacak ülkelerin sınırlarına, her ne şekilde olursa olsun geri göndermeyecek veya iade etmeyecektir." ibaresine⁵ uygun hareket etmiştir. Gelinen noktada Türkiye; 3 milyon 626 bin 734'ü⁶ Suriyeli olmak üzere yaklaşık beş milyonluk bir göçmen topluluğunu ülkesinde barındırmakta, temel eğitim ve sağlık ihtiyaçlarını karşılamakta, ülke koşullarının el verdiği ölçüde istihdam olanakları sağlamak ve kaynak ülkelerine nazaran daha güvenli bir yaşam alanı sunmaktadır.

Türkiye'nin sağladığı imkanlara paralel olarak şartları sağlayan yabancı uyruklulara, uluslararası koruma statüsü ve ikamet izni de vermektedir. Bu kapsamda Türkiye'deki yabancı uyruklulardan 2019 itibariyle 56.417 uluslararası koruma başvurusu gelmiştir. Bu sayı ile Türkiye, AB ve EFTA ülkeleri arasında en fazla uluslararası koruma başvurusu alan dördüncü

³ Migration Data Portal, <https://migrationdataportal.org> .

⁴ The United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), "Figures at a Glance", 18 June 2020, <https://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html>.

⁵ United Nations Refugee Agency, "The 1951 Refugee Convention", <https://www.unhcr.org/1951-refugee-convention.html>.

⁶ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün (GİGM) 14.10.2020 tarihli verilerinden alınmıştır, <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>.

ülke konumundadır. Başvuruların uyruklarına dağılımı ele alındığında ise Afganistan, Irak ve İran'ın başı çektiği görülmektedir.⁷ Öte yandan Türkiye'de ikamet izni ile bulunan yabancı uyruklu sayısı Ekim 2020 itibariyle 901.813'tür. Bunların %70'e yakını kısa dönem ikamet iznine sahipken, aile ikamet izni ile 76.110, öğrenci ikamet izni ile de 71.340 kişi Türkiye'de yaşamaktadır. İkamet izinlerinin uyruklara göre dağılımı ele alındığında özellikle kısa dönem ikamet izinli yabancı uyruklularda Irak, Suriye, İran ve Afganistan'ın ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir.⁸

Bununla birlikte Suriyeliler başta olmak üzere göçmenlerin tamamına ilişkin Türkiye'nin üstlendiği bu sorumluluk, göç sürecine doğrudan ya da dolaylı olarak dahil olan bütün tarafların ortak sorumluluğu olmalıdır. Suriye Krizi'nin başından bu yana küresel sorumluluk ve yük paylaşımı çağrısı yapan Türkiye, gelinen noktada bu çağrıya istediği yanıtı hala alamamıştır. Bu durum Türkiye ve göçe taraf diğer ülkeler arasında inişli çıkışlı ilişkileri de beraberinde getirmektedir.

3. Sürecin Gelişimi

2010 yılından bu yana yoğun bir göç tecrübesi yaşayan Türkiye, Suriye'de yaşanan gelişmelerde insan merkezli bir bakış açısıyla günümüzde 3,6 milyonu geçen Suriyeliye ev sahipliği yapmaktadır. Bunun yanı sıra diğer uyruklardan da 400 bine yakın göçmenin Türkiye'de yaşadığı tahmin edilmektedir. Afganistan, Pakistan, Irak ve İran uyruklu göçmenlerden gelen yoğun düzensiz göç, her yıl 50 binin üzerinde gelen uluslararası koruma başvurusu ve yine aynı uyrukların yoğunlukta olduğu ikamet izni başvuruları da göz önüne alındığında sayıları beş milyona varan bir göçmen nüfusu ortaya çıkmaktadır. Bu süreçte bir taraftan ülkedeki göçmenlerin barınma, eğitim, istihdam gibi temel gereksinimlerini karşılamaya yönelik politikalar üretmeye çalışan Türkiye diğer tarafından ise sınırının hemen ötesindeki gelişmeleri yakından takip etmekte ve operasyonlarla aktif olarak sahada yer almaktadır.

Türkiye özellikle Suriye'deki operasyonel faaliyetleriyle, hem ulusal ve bölgesel güvenliğini sağlamak hem de sınırlarına yönelik olası yeni göç dalgalarını önlemek amacındadır. Nitekim Türkiye'nin barındırdığı Suriyeli sayısı akılda tutulduğunda, muhtemel yeni göç dalgalarının Türkiye'nin kapasitesini oldukça zorlayacağı ortadadır. Bu doğrultuda son bir yılda Türkiye, bölgesel ve küresel aktörlerle birlikte gelişmelerin merkezinde yer alan İdlib'te aktif olarak yer almaktadır. Bu çalışmaya konu sürecin başlangıcı da 28 Şubat gecesi İdlib'te 33 Türk askerinin şehit edilmesine dayanmaktadır.

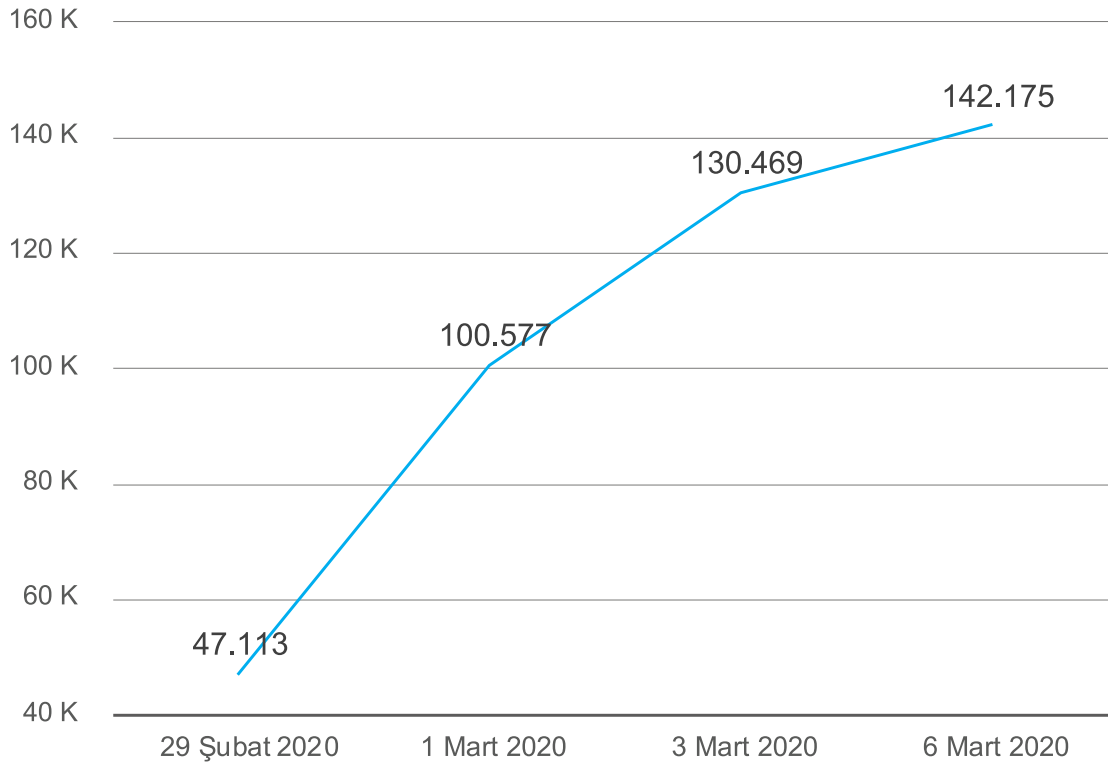
Gelen şehit haberleri sonucu oluşan diplomasi trafiği, basına yansıyan “Türkiye'nin Avrupa'ya

⁷ GİGM, 14.10.2020, <https://www.goc.gov.tr/ikamet-izinleri>

⁸ GİGM, 14.10.2020, <https://www.goc.gov.tr/ikamet-izinleri>

geçmek isteyen göçmenleri artık engellemeyeceğine” ilişkin haberler⁹ ile başka bir boyuta taşınmıştır. Söz konusu haberler kamuoyunda da geniş ölçüde yer bularak göçmenler arasında hızlı bir şekilde yayılmış ve sınırların açıldığı yönünde bir algıya sebebiyet vermiştir. Nitekim söz konusu haberi duyan farklı uyuşturucu binlerce düzensiz göçmen, coğrafi yakınlığı nedeniyle İstanbul başta olmak üzere Türkiye’nin birçok yerinden Edirne’ye akın etmiştir. Haberin bu denli hızlı yayılışı, bölgeye giden düzensiz göçmen sayısını da her geçen gün artırmıştır. Belirtilen rakamlara göre 29 Şubat günü 47.113, 1 Mart akşamı itibariyle 100.577, 3 Mart sabahı itibariyle 130.469, 6 Mart itibariyle de 142.175 düzensiz göçmen Edirne’den Yunanistan sınırlarına geçiş yapmıştır. Sınırdan Yunanistan’a geçen düzensiz göçmen sayısına ilişkin son bilgilendirme 6 Mart günü yapılırken, 27 Mart’ta tamamlanan sürecin devamında herhangi bir rakam gündeme gelmemiştir.

Grafik 1: Türkiye’den Yunanistan’a Geçen Düzensiz Göçmen Sayısı (28 Şubat – 6 Mart 2020)

Ancak Avrupa’ya geçmek ümidiyle Türkiye-Yunanistan sınırına akın eden binlerce düzensiz göçmen; sınırın sadece Türkiye tarafından açıldığını, Yunanistan’ın ise katı sınır politikalarını

⁹ Söz konusu iddia ilk kez Reuters tarafından ortaya atılarak ulusal ve uluslararası basına yayılmıştır. Reuters’in ismini vermek istemeyen üst düzey bir hükümet yetkilisine dayandırdığı haberlerde Türkiye’nin Avrupa’ya geçmek isteyen göçmenleri artık durdurmayacağına ilişkin iddialar bulunmaktadır. Haber için bkz: Orhan Coşkun ve Ezgi Erkoyun, “Turkey says will not stop Syrian refugees reaching Europe after troops killed”, Reuters, 28 Şubat 2020, <https://www.reuters.com/article/us-syria-security-idUSKCN20M0GR>.

daha da sertleştirerek devam ettirdiğini sınır bölgesine ulaşınca fark edebilmiştir. Nitekim göçmenlerin yoğun olarak sınır hattına yönelmesi sonrasında, Yunan sınır kuvvetleri ve FRONTEX¹⁰ görevlileri göçmenlerin sınırı geçişini engelleme girişimlerine sert bir şekilde karşılık vermeye başlamıştır. Özellikle Pazarkule Sınır Kapısı bölgesinde binlerce düzensiz göçmen, barınma başta olmak üzere birçok sorunun yanında Yunanistan tarafının sert müdahaleleri ile de karşılaşmıştır. Sınır bölgesinde bekleyen ve sınırı geçmek isteyen göçmenlere sistematik olarak gaz bombaları atan Yunan sınır görevlileri¹¹, sınır hattı boyunca var olan tel örgüleri güçlendirmiş ve sınırdaki görevli sayısını her geçen gün artırmıştır.¹² Bununla da yetinmeyen Yunanistan, sınırı geçmek isteyen göçmenlere plastik ve gerçek mermilerle ateş ederek çok sayıda göçmenin yaralanmasına ve hatta ölümüne sebep olmuştur.¹³

Söz konusu sert müdahalelere rağmen; Afgan, Suriyeli, Pakistanlı, Iraklı, İranlı, Somalili binlerce düzensiz göçmen, Pazarkule Sınır Kapısının Türkiye tarafında kalan yaklaşık üç kilometrelik bölgede konumlanmaya başlamıştır. Yunanistan'ın göz yaşartıcı gaz bombaları ve mermilerine taşlarla karşılık veren göçmenler, sınır hattına çekilen jiletli telleri de keserek sınırı geçmiş ya da geçmeyi denemektedir.¹⁵ Bu noktada düzensiz göçmenlerin sınır geçme kararlılıklarını analiz etmeyi amaçlayan bu çalışma, hayatları pahasına sınırları geçme kararlılığına ilişkin makro bir çıkarımın Pazarkule Sınır Kapısı özelindeki mikro durumunu ortaya koymaktadır.

4. Araştırma Yöntemi

Bu araştırmada, Türkiye'nin sınırları açacağına ilişkin kararı sonrası bölgeye akın eden binlerce düzensiz göçmenin; sınır öncesi, sınır bölgesi ve sınır hattındaki kararlılıklarının ortaya konması

¹⁰ Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı, merkezi Polonya'nın Varşova kentinde bulunan ve Avrupa Schengen Bölgesi'nin sınır kontrolü ile görevlendirilmiş, Schengen Bölgesi üye devletlerinin sınır ve sahil korumalarıyla koordineli bir Avrupa Birliği ajansıdır.

¹¹ Deutsch Welle, "Greek police fire tear gas at migrants on Turkish border", 29 Şubat 2020, <https://p.dw.com/p/3Yd0K> ; TRT World, "Greek border gas bombs made worse through giant fans", 12 Mart 2020, <https://www.trtworld.com/europe/greek-border-gas-bombs-made-worse-through-giant-fans-34504>.

¹² Alan Taylor, "Thousands of Migrants Attempt to Cross Into Europe From Turkey", The Atlantic, 02 Mart 2020, <https://www.theatlantic.com/photo/2020/03/thousands-of-migrants-attempt-to-cross-into-europe-from-turkey/607321/>; Türkiye Gazetesi, "Yunan askerleri Meriç Nehri'ne jiletli tel çekti", 01 Mart 2020, <https://www.turkiyegazetesi.com.tr/dunya/685024.aspx>.

¹³ Dan Keane, "Migrant shot dead by Greek cops and five more wounded in violent clashes on EU border, Turkey claims", The Sun, 04 Mart 2020, <https://www.thesun.co.uk/news/11097980/migrant-shot-dead-greek-five-wounded-violent-clashes-border-turkey/>; James Rothwell, "Greece and Turkey clash over reports of migrant 'shot dead by police' near border", The Telegraph, 04 Mart 2020, <https://www.telegraph.co.uk/news/2020/03/04/turkey-says-greek-forces-kill-migrant-athens-rejects-claim-fake/>.

amaçlanmaktadır. Bu kapsamda düzensiz göçmenlerin daha önceki sınır geçme pratikleri de göz önünde tutularak; sahip oldukları her şeyi (ev, iş, eşya vb.) bırakarak bölgeye geliş süreçleri, Pazarkule Sınır Kapısı bölgesi ve sınır hattındaki deneyimleri üzerinden kararlılıklarının analizi yapılacaktır.

Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada, 7-8 Mart tarihlerinde Pazarkule Sınır Kapısı bölgesinde düzensiz göçmenlerle derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler Türkçe (veya ihtiyaç olduğunda tercüman yardımıyla kendi dillerinde) araştırmacı ve göçmenler arasında birebir olarak yapılmıştır. Görüşmelerde düzensiz göçmenlere sorulan sorular önceden hazırlanmış, temel demografik bilgilerden sınırı geçme kararlılıklarına kadar bütün sorular bir düzen içinde sorulmuştur. Görüşmeler esnasında tarafsız bir yaklaşım benimsenmiş ve göçmenleri rahatsız edici, yargılayıcı veya yönlendirici herhangi bir davranış ve söylemden uzak durulmuştur.

Araştırma kapsamında katılımcılarla yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşmelerin tercih edilmesinin sebebi, görüşmenin ilerleme durumuna göre araştırmanın odağını kaybetmeden soruları değiştirme ve yeni sorular sorabilme imkânı sağlamasındandır.¹⁴ Buna binaen görüşmeler, katılımcının verdiği cevaplara göre şekillenmiş ve hem katılımcının içinde bulunduğu zor koşulları aktarmasına izin verilmiş hem de araştırma kapsamında sorulması planlanan soruların cevapları açık bir şekilde alınmaya çalışılmıştır.

Görüşmeler kapsamında katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini (uyruk, yaş, medeni durum vb.) içeren 5, göç güzergâhlarına ve geçmiş sınır geçme pratiklerine ilişkin 3, Türkiye-Yunanistan sınırındaki koşullar, koşullara rağmen sınırı geçme tecrübeleri ve sınırdaki geleceklerine ilişkin ise 6 soru bulunmaktadır. Tamamı açık uçlu olan sorular betimsel bir nitelik taşımaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerle elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Katılımcıların verdiği cevaplar araştırmanın amacına uygun şekilde tasnif edilerek başlıklandırılmıştır.

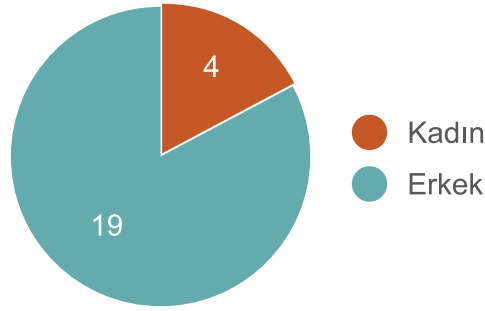
5. Katılımcı Grubu

Araştırma Pazarkule Sınır Kapısı bölgesinde konumlanmış olan farklı uyruklu 23 düzensiz göçmen ile yapılan görüşmelerden oluşmaktadır. Görüşme yapılan düzensiz göçmenlerin en küçüğü 15 en büyüğü 40 yaşındayken yaş ortalaması ise 27,5'tir. Katılımcıların cinsiyet ve

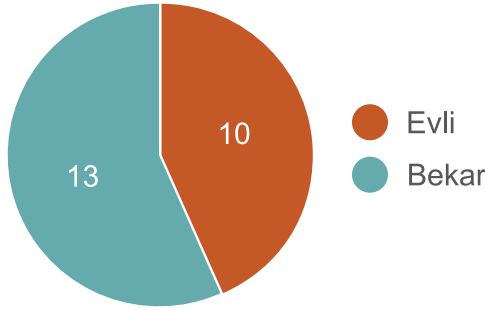
¹⁴ Ahmet Güler, Mustafa Bülent Halıcıoğlu, ve Serkan Taşgın, Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma: Teorik ÇerçevePratik Öneriler 6 Farklı Nitel Araştırma Yaklaşımı Kalite Ve Etik Hususlar, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2013, s. 113.

medeni durumlarına göre dağılımı şu şekildedir:

Grafik 2: Görüşülen Düzensiz Göçmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

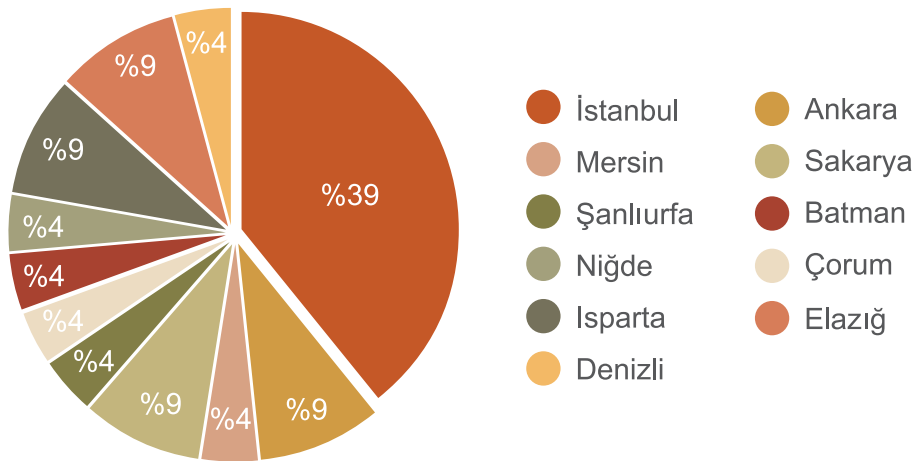

Grafik 3: Görüşülen Düzensiz Göçmenlerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

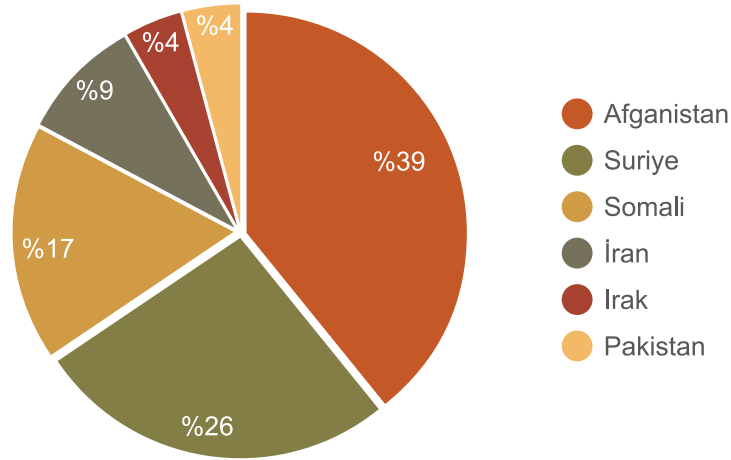

Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle çalışılan araştırmada, katılımcıların Türkiye'nin 11 farklı farklı şehirden sınır bölgesine geldikleri görülmüştür. Düzensiz göçmenlerin geldikleri şehirlere göre dağılımı şu şekildedir:

Grafik 4: Görüşülen Düzensiz Göçmenlerin Geldikleri Şehirlere Göre Dağılımı

Çalışma kapsamında; Suriye, Afganistan, Irak, İran, Pakistan ve Somali uyruklu düzensiz göçmenlerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların uyruklarına göre dağılımları ise şu şekildedir:

Grafik 5: Görüşülen Düzensiz Göçmenlerin Uyruklarına Göre Dağılımları

6. Bulgular ve Yorum

Gelişmeler sonucu sınırdan Avrupa'ya geçişlerin engellenmeyeceğine dair haberleri duyan binlerce düzensiz göçmen, Edirne'nin sınır köylerinin yanı sıra özellikle Pazarkule Sınır Kapısı'nın olduğu bölgede konumlanmıştır. İlk birkaç günde 10 binden fazla düzensiz göçmenin bulunduğu ifade edilen bölgede, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Kızılay, UNICEF gibi kurumların yanında göçmenlere yardım amaçlı çok sayıda sivil toplum kuruluşu da yer almaktadır. Bölgede bulunan göçmenlere Kızılay tarafından yemek yardımı verilirken özellikle sayının çok fazla olması sebebiyle yüzlerce metrelik kuyruklar oluştuğu gözlenmiştir. Göçmenlerin olası sağlık sorunlarına ilişkin ise bölgede gerekli tüm önlemlerin alındığı görülmüştür.

Bununla birlikte bölgede bulunan göçmenlerin en temel sorunları barınma ve Yunan tarafından gelen göz yaşartıcı gaz bombalarından kaynaklı sıkıntılardır. Barınma konusunda yerel halk tarafından kendilerine naylon branda yardımının ve bazen de satışının yapıldığını ifade eden göçmenler, bölgedeki imkânlar doğrultusunda derme çatma barakalar inşa etmiştir.

Sınır bölgesinde Yunanistan tarafının müdahaleleri ise en temel sorun olarak dikkat çekmektedir. Bölgede bulunan sürelerde gözlemlendiği üzere Yunan sınır görevlileri, sınır kapısının olduğu bölgeden göçmenlerin tarafına sıklıkla göz yaşartıcı gaz bombası atmaktadır. Aralarında hamile kadınlar ile çok sayıda çocuk ve bebeğin de bulunduğu göçmenlerin, söz konusu gaz bombalarından fazlasıyla etkilendiği görülmüştür.

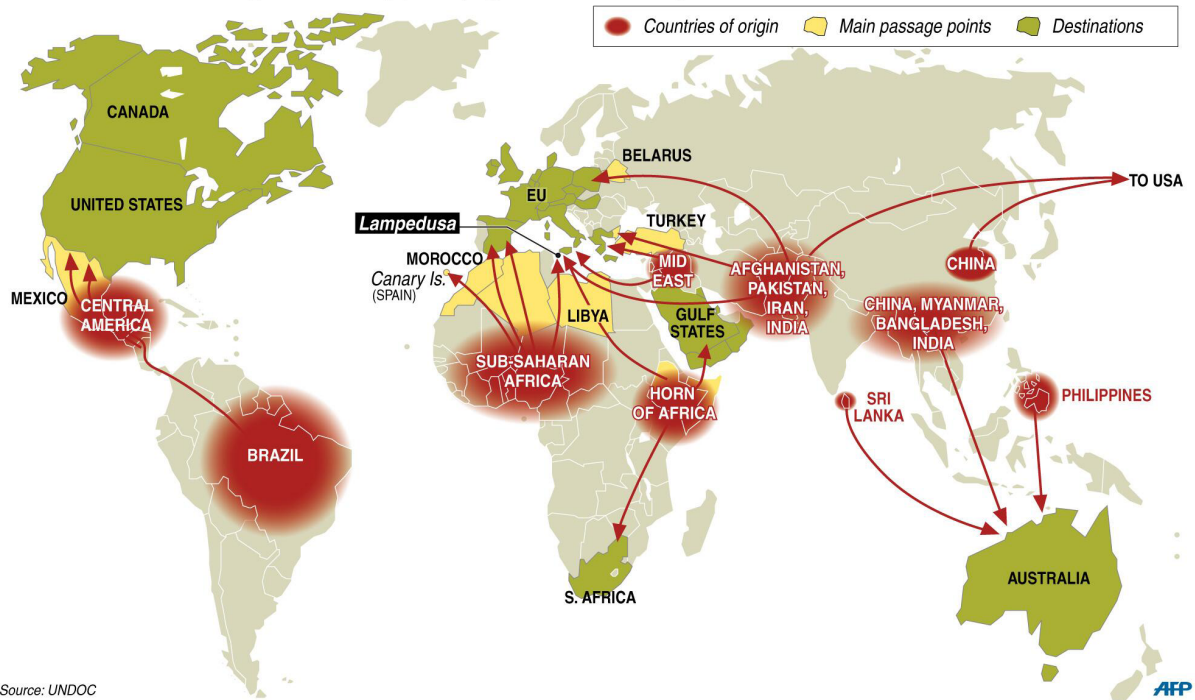
Araştırma kapsamında Türkiye'nin Yunanistan'a açılan kapılarından biri olan Pazarkule Sınır Kapısı'nda, altı farklı ülkeden 23 düzensiz göçmenle görüşmeler yapılmıştır. Yukarıda verilen durum tespitinde de görüldüğü üzere koşullar, göçmenler açısından son derece zorlayıcıdır. Ancak buna rağmen düzensiz göçmenlerin sınırı geçme konusundaki kararlılıkları dikkat çekmektedir.

7. Düzensiz Göçmenlerin Güzergâhları ve Sınır Geçme Pratikleri

Türkiye; Asya, Avrupa ve Afrika Kıtalarının kesişim noktasında olması, politik ve ekonomik açıdan gelişmemiş devletlerle zengin Batı ülkelerinin arasında bir köprü niteliğinde bulunması itibariyle düzensiz göçmenler tarafından transit güzergâh olarak kullanılmaktadır. Bunun yanında son yıllarda bölgesel konumu itibariyle Türkiye, düzensiz göçmenler tarafından hedef ülke olarak da değerlendirilmektedir. Şekil-1'de dünyadaki düzensiz göçmenlerin güzergahları yer alırken Türkiye ana geçiş noktalarından biri olarak dikkat çekmektedir.

Şekil 1: Düzensiz Göçmenlerin Göç Güzergahları

Kaynak: AFP News Agency

Bulunduğu coğrafi konum gereği Türkiye'ye gelen düzensiz göçmenlerin uyrukları da oldukça çeşitlidir. Bu çeşitlilik yakalanan düzensiz göçmen sayısı esas alınırsa özellikle Afganistan, Pakistan, Suriye, Irak ve İran'da görülmektedir. Nitekim 2019 yılında yakalan 454 bin 662 düzensiz göçmen en çok bu ülkelerde yoğunlaşırken Afgan ve Pakistanlı düzensiz göçmenler başı çekmektedir.¹⁵ Bu araştırmanın yapıldığı Pazarkule Sınır Kapısı bölgesinde de benzer bir profilin olduğu gözlemlenirken sözü edilen ülkeler haricinde Somalili düzensiz göçmenler de bölgede yoğun şekilde yer almıştır.

Bunun yanı sıra görüşülen 23 düzensiz göçmen arasında Suriye, Irak ve İran'dan gelenlerin hem coğrafi yakınlık etkeni hem de göçmen kaçakçılığının bölgede yaygın olması nedeniyle Türkiye'ye geçmekte çok zorlanmadığı tespit edilmiştir.

“2 yıldır Türkiye'deyim. Tarsus'ta sebze halinde çalışıyorum. Türkiye sınırını geçmek zor olmadı. Biraz paran varsa geçersin abi zor değil, çok kişi geçiyor.” (Ali, Suriye, 21 yaşında)

“İdlib'te çatışmalar artınca çocuklarımı ailemi korumak için 1 ay önce Türkiye'ye geldim. Elimizde ne varsa sattık adama (kaçakçı) verdik bizi Türkiye'ye geçirdi. İki gün Hatay'da kaldık sonra İstanbul'a geldik. Üç oğlum var, karım var, annem var. Abim savaşta öldü, onun hanımı var oğlu var. Mecburuz abi.” (Khalid, Suriye, 27 yaşında)

“Irak'ta bu işi yapanlar var abi, hâlâ vardır. Yıllar önce 100 lira vererek kamyonla geçmiştim Türkiye'ye.” (İsmini vermek istemedi, Irak, 26 yaşında)

“4,5 yıldır Türkiye'deyim. 19 yaşında oğlumla Isparta'da yaşıyorduk. Türkiye'ye geçmek hem zor hem kolay. Kaçakçılar var onlara para verince geçiriyorlar. İran'da bazen çok kontrol oluyor ama sınırı geçtik yine de.” (Nida, İran, 35 yaşında)

Göçmenlerin Türkiye'ye olan mesafesi arttıkça geldikleri göç güzergâhları da doğal olarak uzamaktadır. Bölgede bulunan Afgan, Pakistanlı ve Somalili düzensiz göçmenler kendi ülke sınırları haricinde en az bir farklı ülke sınırı geçerek Türkiye'ye ulaşmak durumunda kalmışlardır. Bu üç ülkeden gelen düzensiz göçmenler de Türkiye'ye ulaşmak için İran'ı kullanmaktadır. Afgan ve Pakistanlılar kara yoluyla İran'a oradan da Türkiye'ye geçerken; Somalililer deniz yoluyla İran'a ve sonrasında Türkiye'ye geçiş yapmaktadır.

“Afganistan'da şartlar çok kötü olunca 9 ay önce Türkiye'ye geldik. İlk olarak kamyonla İran'a oradan da günlerce yürüyerek Türkiye sınırını geçtik. Sınırı geçmek kolay abi ama yolculuk zor, hep yürümek zorundasın. Eşim hamile. Çok

¹⁵ GİGM, <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler> (Erişim Tarihi: 14.10.2020).

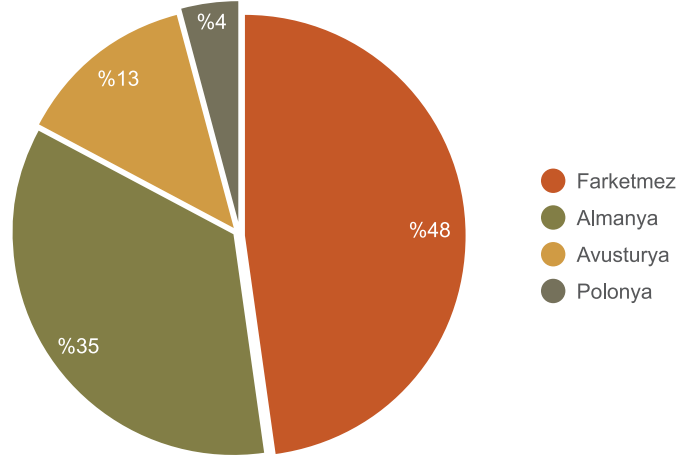
zor oldu. İki gün Van'da kaldıktan sonra otobüsle de akrabaların olduğu Niğde'ye gittik.” (Mehdi, Afganistan, 28 yaşında)

“10 ay önce Türkiye'ye geldik. Bizimle birlikte çok kişi İran'a geldi. Eşyalarımızı sattık, elimizde ne varsa sattık. Kamyonla İran'a geldik. Ben tek olsam zor değil ama ailem var ondan zor. İran'da bir hafta kaldık sonra Türkiye sınırına yürüdük. Sonra da Van'a geçtik.” (Ali, Pakistan, 29 yaşında)

“1 yıl önce Türkiye'ye geldim. İstanbul'da Somalili arkadaşlarımın yanındaydım. Somali'de zaten hayat zor herkes gitmek Avrupa'ya gitmek istiyor. Çalışıp para biriktirdim üç sene. Önce gemiye bindim, İran'a geldim. Oradan otobüsle Türkiye sınırının yakınına bıraktılar. Yolculuklar çok zor, yorgunluk açlık zor ama mecburuz.” (Said, Somali, 23 yaşında)

Yapılan görüşmelerde katılımcıların tamamına yakınının göçmen kaçakçıları aracılığıyla Türkiye sınırını geçtikleri görülmüştür. Bu miktar Suriye, Irak ve İran'dan gelen düzensiz göçmenler için 100-400 Türk lirası arasında değişiklik gösterirken; Somali'den gelenler 500-600 dolar arası bir miktar ödediklerini belirtmişlerdir. Afganistan ve Pakistan üzerinden gelen düzensiz göçmenler ise İran'a geçiş için 100-200 Türk lirası civarında bir miktar ödediklerini belirtirken, Türkiye'ye geçişte ise ayrı bir ücret daha ödediklerini belirtmişlerdir.

Görüşmelerde, düzensiz göçmenlerin kaçakçılar vasıtasıyla Türkiye'ye ve Avrupa'ya geçişi oldukça normal olarak değerlendirdikleri izlenimi edinilmiştir. Nitekim gerek maddi gerekse yolculuk şartları itibarıyla son derece yıpratıcı olan bu yöntemle rağmen düzensiz göçmenler, son durak olarak gördükleri Avrupa'ya geçiş için günlerce sınır bölgesinde beklemeyi göze almıştır. Düzensiz göçmenlerin göç güzergâhları ile ilgili sorular sorulurken hangi ülkeye gitmek istedikleri hakkında da bilgi alınmıştır. Düzensiz göçmenler çoğunlukla Avrupa'ya geçtikten sonra ülke fark etmeyeceğini ifade ederken, bir ülke seçenler de akraba ve tanıdıklar nedeniyle o ülkeye gitmek istemektedir. Buna göre görüşülen düzensiz göçmenlerin gitmek istedikleri Avrupa ülkeleri şu şekildedir:

Grafik 6: Katılımcıların Gitmek İstedikleri Avrupa Ülkelerine Göre Dağılımı

8. Pazarkule Sınır Kapısı: Koşullar ve Düzensiz Göçmenlerin Sınır Geçme Deneyimleri

Bu çalışma Edirne şehir merkezine yaklaşık 7 kilometrelik mesafede olan ve Türkiye'nin Avrupa'ya giriş yollarından biri konumundaki Pazarkule Sınır Kapısı'nda yapılmıştır. Türkiye'nin düzensiz göçmenlerin Avrupa'ya geçişi engellemeyeceğine dair haberlerin yayılmasıyla Edirne'nin sınır köylerinde ve özellikle de İpsala ve Pazarkule Sınır Kapısı bölgelerinde yoğun bir düzensiz göçmen nüfusu oluşmuştur. İlk günlerdeki bu dağınıklık, günler geçtikçe Pazarkule Sınır Kapısı'nda yoğunlaşmıştır. Bununla birlikte yapılan görüşmelerde sınır köylerinde de seyrek şekilde düzensiz göçmenlerin bulunduğu, köyün konumuna, Yunan tarafının hangi sınır köyünde daha fazla önlem aldığına göre rakamların değişiklik gösterdiği belirtilmiştir.

Pazarkule Sınır Kapısı, Türkiye-Yunanistan sınırının resmi geçiş noktalarından biridir. Bunun farkında olan düzensiz göçmenler de önceliklerini bu noktaya vermiştir. Ancak Türkiye'nin sınırlardaki düzensiz göç teşebbüslerini tam olarak kontrol edememesi, Yunanistan tarafında sınır önlemlerinin artırılması şeklinde kendini göstermiştir. Bölgede yoğunlaşan düzensiz göçmen nüfusunu caydırmak isteyen Yunanistan sınır görevlileri, sınır kapısının kendi kontrolünde olan bölgeden Türkiye tarafına sıklıkla biber gazı atmaktadır. Çalışma kapsamında görüşülen düzensiz göçmenler de öncelikle bundan duydukları rahatsızlıklarını dile getirmiştir.

“Abi Yunan sürekli gaz atıyor. Çocuklar perişan. Nefes alamıyor öksürüyor. Her gün 15-20 tane atıyorlar”

(Malik, Suriye, 22 yaşında)

“Sabah başlıyorlar akşama kadar gaz atıyorlar. Görüyorsunuz iste nefes alınmıyor. Biz erkeğiz abi ama kadınlar var çocuklar var. 4 gündür buradayım her gün atıyorlar

abi.” (Emin, Afganistan, 25 yaşında)

“Yunan polisi her gün atıyor abi gazları. Bak görüyorsun çocukların bebeklerin gözleri yanıyor. Çok çocuk var, onlar gazdan etkileniyor.” (Ammar, Suriye, 21 yaşında)

Pazarkule Sınır Kapısı’nda bulunan düzensiz göçmenlere Yunanistan’ın tek müdahalesi biber gazlarıyla değildir. Yunan sınır görevlileri sınırı geçmeye çalışan düzensiz göçmenlere sert müdahalelerle izin vermezken yakaladığı göçmenleri şiddet uygulayarak, kıyafetlerine ve eşyalara el koyarak Türkiye tarafına geri göndermektedir. Dahası düzensiz göçmenlere plastik ve gerçek mermilerle ateş eden Yunanistan çok sayıda göçmenin yaralanmasına ve hayatını kaybetmesine neden olmuştur.

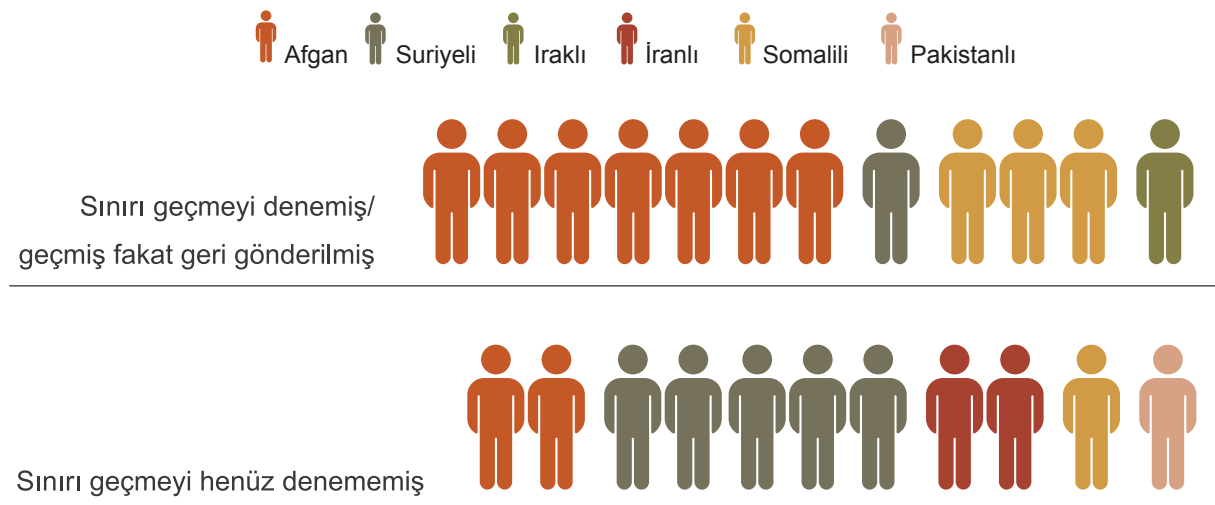
“Ben gitmedim ama arkadaşlardan duyduk. Yunan polisi yakalayınca dövmüş 10-15 kişiyi. Telefonlarını, kıyafetlerini almış geri göndermiş.” (Ahmed, Afganistan, 25 yaşında)

“Abi Yunan mermi atıyor. Benim bir arkadaşım yaralandı. 2 gün önce ölenler de olmuş.” (Mustafa, Suriye, 27 yaşında)

“Arkadaşlarla birlikte karşıya botla geçtik. Ama Yunan polisi yakaladı bizi. Dövdüler, bir daha gelmeyin dediler. Telefonum kıyafetlerim hepsini aldılar.” (Ramazan, Afganistan, 28 yaşında)

Araştırma kapsamında söz konusu sorunlarla birlikte düzensiz göçmenlerin sınırı geçme deneyimleri de öğrenilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda 23 düzensiz göçmenin sınırı geçme deneyimlerini Grafik 7’deki gibi grafiğe yansıtmak mümkündür:

Grafik 7: Göçmenlerin Sınırı Geçme Deneyimlerine Göre Dağılımı

Düzensiz göçmenlerin sınır geçme deneyimleri göz önüne alındığında, Afgan ve Somalili göçmenlerin yüzde 70'inin sınırı geçme deneyimlerinin olduğu buna karşın Suriyelilerin yüzde 80'inin ise sınırı geçmeyi henüz denemediği görülmüştür. Yapılan görüşmelerde uyruğa göre bir çıkarım yapılabildiği gibi düzensiz göçmenin evli ya da bekar olması da önemli bir etkidir. Nitekim görüşülen Afgan ve Somalililerin çoğunlukla bekar, Suriyelilerin ise evli ve kalabalık ailelere sahip olması sınırı geçme deneyimlerinde oldukça etkilidir.

9. Düzensiz Göçmenlerin Sınırı Geçme Gerekçeleri

Pazarkule Sınır Kapısı'ndaki düzensiz göçmenlerin sınırı geçme gerekçelerinde Türkiye'deki sosyoekonomik zorluklar ve vatandaşlık meselesi ön plandadır.

“Abi Türkiye güzel devlet ama her şey çok pahalı. 800 lira para neye yetecek. Zaten parayı da vermiyorlar bazen. Avrupa'da yardım çok, daha rahat hayat var orada. Vatandaşlık da veriyorlarmış.” (Khalid, Suriye, 27 yaşında)

“Abi Türkiye'de devlet bizi kabul etti ama millet kabul etmedi.” (Ammar, Suriye, 21 yaşında)

“4 gün önce geldim buraya. Eşyalarımı sattım, her şeyimi sattım, fabrikadaki işi bıraktım geldim. Zaten çok az para veriyorlardı. Nereye dönebilirim ki? Sonuna kadar bekleyeceğim, sınırı geçmek zorundayım.” (Ahmed, Afganistan, 25 yaşında)

“7 yıldır Türkiye'deyim. Türkiye iyi ama geçim zor. Vatandaşlık yok, kimlik yok. Fabrikada işçi olarak çalışıyorum ama para çok az abi. (İsmi vermek istemedi, Irak, 26 yaşında)

“Türkiye'de yaşamak çok zor. Güzel ülke, çok yardım etti ama çalışıyorsun çok az para var. Mecburuz diye çok çalıştırıyorlar. Avrupa'da yardım var, daha rahat yaşam var. Avrupa'ya gitmek zorundayız. Yunanistan sınırı açacak, açana kadar çocuklarımla burada bekleyeceğiz.” (Fatma, Suriye, 40 yaşında)

10. Düzensiz Göçmenlerin Sınırı Geçme Kararlılıkları

Bu çalışmada göçmenlerin sınır öncesi, sınır bölgesi ve sınır hattındaki kararlılık düzeylerinin analizi amaçlanmaktadır. Sınır öncesi kararlılıktan kastedilen, düzensiz göçmenlerin henüz bölgeye gelmeden önceki eylemleridir. Nitekim göçmenlerin tamamına yakını sahip oldukları ev, iş, eşya ve diğer imkanları bırakarak bölgeye gelme kararı almıştır. Bu durum ani alınmış bir karar olmasına rağmen düzensiz göçmenlerin daha sınır öncesindeki kararlılıklarını ortaya koymaktadır.

Sınır bölgesinden kastedilen ise Pazarkule Sınır Kapısı'nın Türkiye tarafıdır. Çalışma genelinde bahsi geçen barınma sorunu, Yunanistan tarafından sistematik şekilde atılan biber gazları ve diğer fiziki zorluklara rağmen düzensiz göçmenlerin tamamı, sınırı geçmek için ne kadar gerekiyorsa o kadar bölgede kalacaklarını ifade etmiştir. Nitekim bölgede ne kadar kalmayı düşündüklerine ilişkin soruya gelen cevaplarda en az süre olarak iki ay yanıt alınmıştır. Bu durum düzensiz göçmenlerin sınır bölgesinde de kararlılıklarının net bir göstergesidir.

Son olarak sınır hattından kastedilen ise bizzat Türkiye-Yunanistan sınırıdır. Tel örgüler, beton bloklar ve jiletli tellerle çevrili sınır hattı, halihazırda zaten geçilmesi zor iken bunun üzerine Yunanistan'ın sert müdahaleleri de zorluk seviyesini artırmıştır. Sınır hattında göçmenlere karşı son derece sert müdahalelerde bulunan Yunanistan, sınırı geçen ancak yakalanan göçmenlere şiddet uygulayarak ve kıyafetlerini alarak Türkiye tarafına geri göndermiştir. Dahası plastik ve hatta gerçek mermilerle sınır hattında göçmenlere ateş eden Yunanistan, çok sayıda göçmenin yaralanmasına ve hayatını kaybetmesine neden olmuştur. Bütün bu müdahaleleri tecrübe eden veya bunlardan haberdar olan düzensiz göçmenler ise sınırı geçmekte kararlı olduklarını defalarca kez dile getirmiştir. Söylemlerin yanında sınırı geçip yakalanan birçok düzensiz göçmen de geçmeyi tekrar deneyeceğini dile getirmiştir.

“Sınırı geçmeyi henüz denemedim abi ama deneyeceğim. Yunanistan ateş de etse bomba da atsa burada bekleyeceğiz ve sınırı geçeceğiz. Süre fark etmez abi kaç gün olursa. 2 ay 3 ay bekleyeceğim gerekirse.” (Ali, Suriye, 22 yaşında)

“Ölmek var, dönmek yok. Sınır açılana kadar buradayız. Sınırı geçeceğiz.” (Mustafa, Suriye, 27 yaşında)

“Abi ben iki gün önce gece geçtim karşıya. Ama yakaladı Yunan polisi. Yarın gece yine deneyeceğim inşallah. Başka çaremiz yok geçmek zorundayız. Ölene kadar buradayız inşallah.” (Ali, Pakistan, 24 yaşında)

“Abi beklemek zorundayız. Sınırı geçmek zorundayız. Başka çaremiz mi var?” (Mehdi, Afganistan, 28 yaşında)

“Suriye nasılsa burası da böyle abi görüyorsun. Ateş ediliyor, gaz bombaları atılıyor. Bizim için bir farkı yoktur. Sınırı geçene kadar buradayız. Yunanistan sınırı açacak ve biz de Avrupa'ya geçeceğiz. Dönmek yok abi. (Malik, Suriye, 22 yaşında)

“Ben Isparta'da çalışıyordum normalde. Sonra tanıdıklar telefonla söyledi Türkiye sınırı açmış diye. Oğlumla birlikte işlerimizi bıraktık. Eşyaları sattık buraya geldik ama Yunanistan almıyor şimdi de. Beklemek zorundayız çünkü artık geri dönemeyiz. Ev yok, iş yok. Ne kadar gerekiyorsa burada bekleyeceğiz.” (Nida, İran, 40 yaşında)

“Somali daha kötü şu an. Buradaki şartlar zor ama sınırı geçeceğiz, inanıyoruz. Bekleyeceğiz sonuna kadar.” (Mustafa, Somali, 24 yaşında)

“Abi ben üç kere geçmeyi denedim. 4-5 arkadaşım ile birlikte geçmeye çalıştık. Gece botla geçmeye çalıştık ama yakalandık. Döverek geri gönderdiler. Ama üç değil 13 kere daha deneyeceğim. Sınırı geçene kadar buradayız abi geçeceğiz inşallah.”
(Ferid, Afganistan, 23 yaşında)

Görüldüğü üzere düzensiz göçmenler gerek söylem gerekse eylemleri ile sınır öncesinden sınır hattına kadar kararlılıklarını göstermektedir. Nitekim söz konusu koşullara rağmen düzensiz göçmenlerin bölgede kalma ve sınır geçme eylemlerine devam etmesi, 27 Şubat gecesini başlayan sürecin 27 Mart’a kadar sürmesi ve sürecin göçmenlerin iradesi haricinde sonlanması göçmenlerin kararlılıklarını ortaya koymaktadır.

11. Sonuç

27 Şubat 2020 gecesini İdlib’te 33 Türk askerinin şehit olması ve ardından yaşanan diplomasi trafiği, Türkiye’nin artık Avrupa’ya geçmek isteyen göçmenleri engellemeyeceğine dair kamuoyunda yer alan haberlerle başka bir boyuta ulaşmıştır. Haberi duyan farklı uyuşturucu binlerce düzensiz göçmen, özellikle Edirne’nin sınır köylerine ve Avrupa’ya açılan sınır kapılarına yoğun şekilde akın etmiştir. Öyle ki karardan sonraki günün akşamına kadar 47 bin, bir hafta sonrasında ise 142 bin rakamlarına ulaşılmıştır. Başlarda sınır köyleri üzerinden Yunanistan tarafına geçmeye çalışan düzensiz göçmenler, gün geçtikçe Pazarkule Sınır Kapısı’nda yoğunlaşmıştır.

Bölgeye yaşanan yoğun göçten sonra sınır kapısındaki yığılmanın 10 binlere ulaştığı öğrenilmiştir. Başta Afgan ve Suriyeli olmak üzere farklı ülkelerden gelen göçmenlerin bulunduğu şartlar ise Kızılay ve GİGM ile alanda çalışan sivil toplum kuruluşlarının bütün çabalarına rağmen oldukça zorludur. Bölgede yaşanan barınma ve diğer temel ihtiyaçlar konusundaki yetersizliklere, Yunanistan tarafından caydırma amaçlı sistematik olarak atılan gaz bombaları, gerçek mermiler ve şiddet içerikli önlemler de eklenince durum daha da kötüleşmiştir.

Çalışma kapsamında 6 farklı ülkeden 23 düzensiz göçmenle, sınırı geçme deneyimleri ve kararlılıkları üzerine birebir görüşülmüştür. Görüşülen düzensiz göçmenler yoğunluk sırasına göre; Afganistan, Suriye, Somali, İran, Irak ve Pakistan kaynaklıdır. 11 farklı şehirden sınır kapısı bölgesine geldikleri belirlenen düzensiz göçmenlerin, öncelikli amaçlarının Avrupa’ya geçmek olduğu ve çoğunlukla Avrupa’da gitmek istedikleri ülkenin fark etmediği gözlenmiştir. Ülke tercihi yapanların ise çoğunlukla Almanya’yı seçtiği görülmektedir. Öte yandan düzensiz göçmenlerin sınır geçme deneyimlerine bakıldığında; Suriye, Irak ve İran’dan gelenlerin kaçakçılar aracılığıyla Türkiye tarafına geçtiği, Afgan, Pakistan ve Somalili göçmenlerin geçiş güzergahı olarak İran’ı tercih ettikleri gözlenmiştir.

Düzensiz göçmenlerin bilhassa Yunanistan sınırındaki deneyimleri ise çalışma için büyük önem taşımaktadır. Buna göre görüşülen 11 düzensiz göçmenin Yunanistan sınırını henüz geçmeyi denemediği görülürken 12 göçmen ise en az bir kere sınırı geçmeyi denemiştir. Buna ilişkin

düzensiz göçmenlerin kendi içlerindeki dağılımda ise; Afgan ve Somalililerin büyük çoğunluğu sınırı geçmeyi en az bir kere denemiştir. Suriyelilerin ise neredeyse tamamının görüşmenin yapıldığı günlerde sınırı geçmeyi henüz denemediği gözlenmiştir.

Düzensiz göçmenlerin sınırı geçme kararlılıkları; sınır öncesi, sınır bölgesi ve sınır hattı olarak üç aşamada ele alınmıştır. Sonuç olarak;

- Göçmenlerin sınırın açıldığına dair haberi duymaları ile elde etmeleri halihazırda zor olan iş, ev, eşya vb. bırakarak bölgeye gelmeleri sınır öncesi kararlılıklarının bir göstergesidir.
- Barınma, temel ihtiyaçlara erişimde yaşanan sorunlar, hava şartları ve en önemlisi Yunanistan tarafından sistematik şekilde atılan gaz bombalarına rağmen bölgede uzun süre kalacaklarını beyan etmeleri sınır bölgesindeki kararlılıklarını ortaya koymaktadır.
- Görüşülen düzensiz göçmenlerin 12'sinin sınırı geçmeyi denemiş ve Yunanistan sınır görevlileri tarafından şiddet görerek geri gönderilmiş olmasına rağmen geçene kadar tekrar deneyeceğini beyan etmesi; henüz sınırı geçmeyi denemeyen 11 düzensiz göçmenin ise mutlaka deneyeceğini ifade etmesi ise düzensiz göçmenlerin sınır hattındaki kararlılıklarının somut çıktılarıdır.

12. Kaynakça

- Coşkun, O. ve Erkoyun, E. (28 Şubat 2020). “Turkey says will not stop Syrian refugees reaching Europe after troops killed”. Reuters, <https://www.reuters.com/article/us-syria-security-idUSKCN20M0GR>.
- Dan Keane. (4 Mart 2020). “Migrant shot dead by Greek cops and five more wounded in violent clashes on EU border, Turkey claims”. The Sun, <https://www.thesun.co.uk/news/11097980/migrant-shot-dead-greek-five-wounded-violent-clashes-border-turkey/>.
- Deutsch Welle. (29 Şubat 2020). “Greek police fire tear gas at migrants on Turkish border”, <https://p.dw.com/p/3Yd0K>.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. <https://www.goc.gov.tr/>
- Güler, A. , Halıçioğlu, M. B. ve Taşgın, S. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma: Teorik Çerçeve Pratik Öneriler 6 Farklı Nitel Araştırma Yaklaşımı Kalite Ve Etik Hususlar, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- James Rothwell. (4 Mart 2020). “Greece and Turkey clash over reports of migrant ‘shot dead by police’ near border”. The Telegraph, <https://www.telegraph.co.uk/news/2020/03/04/turkey-says-greek-forces-kill-migrant-athens-rejects-claim-fake/>.
- Migration Data Portal, <https://migrationdataportal.org>.
- Taylor, A. (2 Mart 2020). “Thousands of Migrants Attempt to Cross Into Europe From Turkey”. The Atlantic, <https://www.theatlantic.com/photo/2020/03/thousands-of-migrants-attempt-to-cross-into-europe-from-turkey/607321/>
- TRT World. (12 Mart 2020). “Greek border gas bombs made worse through giant fans”, <https://www.trtworld.com/europe/greek-border-gas-bombs-made-worse-through-giant-fans-34504>.
- Türkiye Gazetesi. (1 Mart 2020). “Yunan askerleri Meriç Nehri’ne jiletli tel çekti”, <https://www.turkiyegazetesi.com.tr/dunya/685024.aspx>.
- The United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). (18 June 2020). “Figures at a Glance”. <https://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html>.
- United Nations Refugee Agency. “The 1951 Refugee Convention”. <https://www.unhcr.org/1951-refugee-convention.html>.
- VOA News. (7 Mart 2020). “Migrants Attempt to Cut Through Fence at Greece-Turkey Border”, <https://www.youtube.com/watch?v=XT5KJTT3LxA>.